

Trys olimpiados

Romualdas Kašuba
romualdas.kasuba@mif.vu.lt

Vasarą visas pasaulis traukė į Graikiją

Praeitą vasarą Graikijoje lyte lijo olimpiadomis, titulais, gražiomis iškilmingomis kalbomis, apdovanojimais ir, žinoma, medaliais. Užtenka prisiminti, kad senojoje Elados žemėje vyko ne tik didžioji pasaulio sporto šventė — Olimpinės žaidynės, o vėliau ir Paraolimpinės žaidynės, bet ir kitos dvi pasaulinės proto olimpiados — liepos mėnesį moksleivių matematikos, o dar vėliau — ir moksleivių informatikos olimpiada.

Esama sportininkų, kurie įsigudrina vienoje olimpiadoje pelnyti po keletą medalių, o Ignui Budvyčiui per vieną vasarą pavyko sudalyvauti dviejose olimpiadose ir iš abiejų grįžti su apdovanojimais.

Apie matematikos epopėjas mes dar tik pradeda me kalbą, o iš informatikos olimpiados, kuri vyko rugpjūčio mėnesį, Ignas grįžo „sidabrinis“. Vienintelis toks iš visos komandos.

Lietuvos komandą sudarė trys Vilniaus Licėjaus atstovai — tai dvi jo klases baigęs Daumilas Ardickas, tris klases baigęs Vytautas Stepanauskas ir jau licėjų baigęs, dar taip neseniai buvęs Panevėžio Balčikonio gimnazistas, mūsų jau minėtas Ignas Budvytis. Du atstovai buvo iš Kauno technologinio universiteto gimnazijos — dvi klases baigęs Daugirdas Budrionis ir gimnaziją baigęs Albertas Zinevičius. Komandos senbuvis — jau penktą kartą į platųjį pasaulį skrendantis Kretingos J. Pabrėžos gimnazijos absolventas Paulius Šarka.

Komandos lyderis dr. Juozas Juvencijus Mačys į pasaulines olimpiadas visada skrenda anksčiau, nes jam, kaip tarptautinės žiuri komisijos nariui, tenka nelengva pareiga patvirtinti galutinį uždavinių komplektą ir išversti į lietuvių kalbą.

Mes skridome per Prahą ir Atėnuose nusileidome trimis dienomis vėliau — tokį ankstyvą liepos dešimtosios rytą, nors ir nedrąsu buvo jį rytą vadinti — kai po pusiaunakčio vos kelios valandos tepraslinkusios. Su kartu skridusiais čekais buvome nuvežti į Atėnų centre esantį Prezidento viešbutį ir įsukome į olimpiadinį ritmą — ėmėme laukti atidarymo ir dar labiau tų dviejų sunkių ir lemtingų rašymo dienų.

Komandos dvi dienas iš eilės gauna spręsti po tris uždavinius, kurie kažkada, matyt, atiduodant duoklę angliškam humorui, net uždaviniais nebuvę vadinami, o tik klausimais. Abi dienas tiems uždaviniams spręsti skiriama po keturias su puse valandos. Antros dienos uždaviniai būna sunkesni negu pirmosios.

Pirmos dienos uždaviniai buvo pasiūlyti Rumunijos, Korėjos ir Estijos atstovų, antrosios — Korėjos, Lenkijos ir Irano. Būtent su pirmos dienos trečiuoju, arba estiškuoju uždaviniu ir yra susiję gal patys ryškiausi licėjininko Daumilo išgyvenimai ir mūsų įspūdžiai.

O buvo taip. Išėjęs iš salės jis pareiškė, kad tą uždavinį padarė. Peržiūrėjus, ką jis parašė, ir mums taip atrodė. Kai nuėjome ginti, komisijos atstovas — idealiai lenkiškai kalbantis graikas, pavarde Kostas Skandalis — paklausė, kiek mes tikimės už Daumilo sprendimą gauti. Pasakėme, kad norime visų 7 taškų.

Iš karto Kostas buvo nustebęs, matyt, nedaug kas tą uždavinį sudorojo. Bet tuoj ir pats suprato, o supratęs apsidžiaugė, dar kažką geriau pasiūlė ir net linkėjimų Daumilui perdavė — retokai tokie linkėjimai perdavinėjami.

Tie septyni taškai už uždavinį jau garantuoja garbės raštą, kurį Daumilas ir gavo.

O Latvijos komandos atstovas Juris Smotrovas mums sakė, kad tie, kas darė tą estiškąjį uždavinį su „kabliais“, Graikijoje paprastai baigdavo aukso medaliais.

Tai štai kokios būtų potencialios mūsų Daumilo galimybės, jeigu būtų geresnės sąlygos ruoštis.

Suvedinėjant rezultatus mes buvome bemana, kad turėsime tris medalius. Tačiau Pauliui Šarkai iki to išsvajoto medalio, kuris jam būtų buvęs ant-rasis, pritrūko vieno vienintelio taškelio, o kitiems dviems kovotojams — Vytautui Stepanauskui ir Albertui Zinevičiui — dviejų.

Visi komandos nariai, išskyrus Daugirdą — jis dar toks jaunas, dar daug važiuos ir pelnys — kaip išsprendę po visą uždavinį, buvo apdovanoti garbės raštais. Tiek daug tų garbės raštų — net penkis nesurinko jokia kita komanda.

Belieka pridurti, kad Baltijos valstybių masteliais imant mus taip pat verta pagirti — aplenkėme Latvijos komandą, turinčią nepalyginamai geresnes ruošimosi sąlygas.

Todėl mūsų moksleiviams, padariusiems viską, kas buvo įmanoma, turėtų būti skiriama dar didesnė pagarba.

XIX komandinei Lietuvos moksleivių matematikos olimpiadai praūžus

XIX Lietuvos komandinė moksleivių matematikos olimpiada tradiciškai vyksta tą šeštadienį, kuris yra artimiausias rugsėjo ir spalio mėnesių sandūrai, todėl šį kartą ji vyko spalio 2 dieną.

Pagal komandinių olimpiadų įkvėpėjo ir vieno pagrindinių organizatorių, buvusio ilgamečio Egzaminų centro direktoriaus docento Algirdo Zabulionio inspiruotą formulę į komandinę olimpiadą kviečiamos dalyvauti tų rajonų ar regionų komandos, kurių atstovai yra iškovoję prizinių vietų įprastinėje individualiojoje Lietuvos moksleivių matematikos olimpiadoje.

Lietuvos komandinė moksleivių matematikos olimpiada kartu yra ir atrankos barjeras pretenduojantiems dalyvauti tarptautinėje „Baltijos kelio“ olimpiadoje, kuri šiais metais, jau apsukusi ratą aplink Baltijos jūrą, vėl turėjo vykti Vilniuje.

Jau ketvirtą kartą mūsų komandinėje olimpiadoje dalyvavo ir seni, ir išmėginti draugai — Baltarusijos atstovai.

Su jais mes jau daug metų draugaujame, bendradarbiaujame, vieni kitus lankome, turėdami vieną bendrą tikslą — plėtoti matematinį švietimą, populiarinti matematiką ir kuo geriau pasiruošti pagrindiniam metų startui — pasaulinei moksleivių matematikos olimpiadai.

Jau daugelį metų dėl pirmosios vietos grumiasi Vilniaus licėjaus ir Kauno technologinio universiteto gimnazijos komandos. Ne išimtis buvo ir šie metai, kada geriau pasisekė vilniečiams.

Pernykščiai nugalėtojai minskiečiai šiais metais buvo kuklesni ir atskyrė vilniečius nuo kauniečių, atsidurdami tarp jų.

Nedaug nuo lyderių tandemо atsilieka ir Visaginas, kuris šiais metais liko trečias.

Pagal tradiciją komandinėje olimpiadoje be konkurencijos dalyvauja ir Vilniaus universiteto pirmakursių (kitais fuksų) komanda, sudaryta iš mūsų žiląjį universitetą pasirinkusių buvusių olimpiadininkų, kurie paprastai užima pirmąsias vietas ir yra tradiciškai premijuojami konkrečiu labai saldžiu fakulteto dekanų prizų — tortu.

Laikas bėga greitai — kita komandinė olimpiada jau bus jubiliejinė — 20-oji.

Kelios mintys apie tarptautinę komandinę „Baltijos kelio“ olimpiadą

„Baltijos kelio“ komandinė moksleivių matematikos olimpiada yra gimusi Vilniuje ir iki tol čia jau vyko du kartus.

Prasidėjusi istorinio lūžio laikais kaip trijų išsilaisvinančių Baltijos sesių varžybos, išsaugojusi neregėta romantika ir pakilimu dvelkiantį pavadinimą, toji olimpiada greitai išsiplėtė, apimdama ir kitas Baltijos regiono šalis, taip pat ir Islandiją, kaip aiškiai „superbaltišką“ šalį.

Pagal tradiciją kiekviena olimpiadą rengianti šalis turi teisę vieną komandą pasikviesti savo nuožūra, todėl mes ir pakvietėme mūsų senus draugus baltarusius (ar jaučiate sąskambį *Baltija — Baltarusija*), su kuriais mes jau daug metų tampriai bendradarbiaujame, kartu rengdamiesi pasaulinėms matematikos olimpiadoms.

2004 metų komandinėje olimpiadoje dalyvavo komandos 12 valstybių: Baltarusijos, Danijos, Estijos, Islandijos, Latvijos, Lenkijos, Lietuvos, Norvegijos, Rusijos (S. Peterburgas), Suomijos, Švedijos, ir Vokietijos.

Pasirengimas tokio masto varžyboms yra geras ir sunkus organizatorių gebėjimų, jėgų ir ištvėmės išbandymas. Reikia deramai priimti kone šimtą žmonių, pasirūpinti tinkamomis jų gyvenimo sąlygomis, padėti jiems praleisti laisvas valandas ir (kūrybiniu požiūriu tai svarbiausia) parinkti 20 gerų uždavinių bei organizuoti kvalifikuotą ir greitą tų uždavinių tikrinimo ir vertinimo procedūrą.

Visus tuos vargelius mes visi kartu pradėjome vargti jau ankstyvą 2004 m. pavasarį. Buvo sudarytas organizavimo komitetas, kuriam vadovavo Vilniaus universiteto Matematikos ir Informatikos fakulteto dekanas, didelis moksleivių ir studentų olimpiadų draugas prof. Feliksas Ivanauskas. Jam ryžtingai talkino visi prodekanai: doc. Edmundas Gaigalas, Gediminas Stepanauskas, Algimantas Juozapavičius ir prof. Remigijus Leipus. Labai reikšmingas buvo ir Matematikos metodikos katedros vedėjo doc. Eugenijaus Stankaus įnašas.

Iš pradžių posėdžiavome kas mėnesį, o vėliau kone kas savaitę, vis vieni kitus padrąsindami, paragindami — tik spėk suktis.

Lėšų olimpiadai skyrė Švietimo ir mokslo ministerija, kuriai atstovavo vyriausioji matematinio ugdymo specialistė ir daugelio vadovėlių autorė Mairytė Stričkienė.

Didžiulis darbo krūvis teko mūsų šauniems studentams. Jie pasitikinėjo ir globojo svečius, paruošė diplomus, suvenyrus, tvarkė olimpiados interneto svetainę. Daugybė jų — tų šaunuolių studentų, sakysime, komandų gidai, nusipelno padėkos žodžių, bet visų pirma išskirtini Matematikos ir Informatikos fakulteto Studentų organizacijos vadovas Vaidas Adomuskas ir antrakursis Matas Šileikis.

Beje, savanorių buvo ir iš mūsų Vilniaus tikslųjų, gamtos ir technikos mokslų Licėjaus — nežinau kiek iš viso, bet žvitriąsias Iną Šermokaitę ir Agnę Bingelytę buvo galima sutikti visur.

Olimpiados vertinimo komisijos variklis ir siekla buvo prof. Artūras Dubickas, ant kurio pečių gulė pagrindinė uždavinių parinkimo ir vertinimo organizavimo našta. Jis turėjo penkis artimesnius pagalbininkus — tai docentai Vytautas Kazakevičius ir Rimvydas Krasauskas, doktorantas Paulius Drungilas ir studentai Aivaras Novikas bei Žyantas Darbėnas.

Iš viso vertinimo komisijoje buvo per 30 žmonių — ir profesoriai, ir studentai, tarp kurių buvo ir du pirmakursiai — Paulius Šarka bei Ignas Budvytis. Neišsigąskite skaitytojai, kad tai pirmakursiai

— jie pasaulinių olimpiadų medalininkai. O mūsų vertinimo komisijos darbas, kiek teko girdėti iš pažįstamų komandų vadovų, buvo įvertintas kaip labai kvalifikuotas.

Galiausiai reikia paminėti ir Lietuvos komandą, kuriai jau dešimtą kartą iš eilės vadovavo šių eilučių autorius. Jam tradiciškai talkina mažąją, arba kasmetę, mūsų „Baltijos kelio“ olimpiadą laimėjusios komandos atstovas, arba Vilniaus Licėjaus mokytojas Antanas Skūpas ir stebėtojas dr. Juozas Juvencijus Mačys, kuris jau mažiausiai 30 metų dirba su geriausiais Lietuvos moksleiviais ir yra mūsų olimpiadų patriarchas.

Istoriškai nusistovėję tokie Lietuvos komandos sudarymo principai tokie:

- pirmąją vietą mažojoje komandinėje olimpiadoje užėmusi komanda į rinktinę deleguoja du žmones (šiais metais — GTM licėjaus komanda, ji delegavo Vytautą Stepanauską ir Daumilą Ardicką);
- antrąją vietą užėmusi komanda deleguoja vieną žmogų. KTU gimnazijos komanda nusprendė deleguoti ne Graikijos olimpiados dalyvį Daugirdą Kuprionį, bet mūsų naująją moksleivių matematikos žvaigždę Vaidą Dovydenaitę;
- likusios dvi vietos paliekamos priešolimpiadinės atrankos nugalėtojams (čia geriausiai sekėsi Visagino abiturientui Stanislavui Surinui ir jau minėtam Daugirdui Kuprioniui, kurie ir papildė komandą).

Pirmą vietą mažiausiai antrus metus iš eilės laimėjo S. Peterburgo komanda, antroji vieta atiteko Lenkijos komandai, o trečioji — pakviestiems debutantams baltarusiams.

Mūsų komanda pagal savo galimybes pasirodė labai gerai — užėmėme 7 vietą, arba (kaip mes juokavome) — buvome pirmieji antrojoje lygoje.

Norėtusi padėkoti mūsų moksleiviams, mūsų fakultetui, nepabijojusiam užsiversti ant savęs didžiulę rūpesčių našta, mūsų studentams, kurie pasirodė galį atlikti bet kokio sudėtingumo darbus, visiems tikrinusiems sprendimus dėstytojams bei studentams, gražiai įveikusiems gana komplikuočius uždavinius.

Tai buvo gera repeticija rengiantis pasaulinei moksleivių olimpiadai, kuri 2005 metų vasarą vyks tolimojoje egzotiškoje legendomis ir padavimais apipintoje Meksikoje.

XIX komandinės Lietuvos moksleivių matematikos olimpiados rezultatai

Komanda	Uždaviniai																				Suma	Vieta
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20		
MIF FUX	5	5	5	4	3	5	1	5	5	5	7	8	0	5	0	0	2	5	5	4	79	
Vilniaus licėjus I	5	5	5	0	0	5	3	5	5	5	3	0	0	5	0	8	4	5	2	8	73	I
Minskas	5	0	5	0	0	5	1	4	5	5	7	0	0	5	0	0	8	5	5	4	64	
KTU gimnazija I	5	5	5	0	1	5	2	5	5	5	0	0	6	5	0	0	0	5	5	3	62	II
Visaginas	5	5	5	0	0	3	0	5	5	1	2	0	6	5	0	0	0	5	5	4	56	III
Šiauliai	5	0	5	0	0	4	1	3	5	0	2	0	6	5	0	0	0	5	5	4	50	IV
Vilniaus licėjus II	5	0	5	0	0	0	0	5	5	5	0	1	1	5	0	2	0	5	2	4	45	V
KTU gimnazija II	5	0	5	0	0	5	1	1	5	1	0	0	0	5	0	0	0	5	5	4	42	VI
Vilnius	5	2	4	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0	5	0	0	4	5	5	4	40	VII
Panevėžys	5	0	5	0	0	2	1	0	0	0	2	0	0	5	0	0	0	5	5	4	34	VIII
Kretinga	5	0	3	0	0	0	1	0	5	1	0	0	0	5	0	0	0	5	4	4	33	IX
Klaipėda	5	0	4	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	5	0	0	0	5	5	4	31	X
Mažeikiai	5	0	4	0	0	0	1	1	0	1	2	0	0	5	0	0	4	0	2	4	29	XI
Rokiškis	5	0	4	0	0	1	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	2	4	26	XII
Pasvalys	5	1	4	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	5	0	0	0	5	0	0	23	XIII
Kaunas	5	0	0	0	0	0	0	1	5	0	2	0	0	0	0	0	0	0	2	4	19	XIV
Iš viso	80	23	68	4	4	40	14	35	55	29	31	10	19	70	0	10	22	70	59	63	706	

Tarptautinės komandinės Baltijos kelio olimpiados rezultatai

Komanda	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	Suma	Vieta
St. Peterburgas	5	4	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	0	89	I
Lenkija	5	4	5	0	5	5	5	3	5	5	0	4	5	1	5	5	5	5	5	5	82	II
Baltarusija	5	4	5	5	5	5	5	5	5	5	2	4	5	1	3	5	5	5	0	0	79	III
Estija	1	1	5	0	5	5	5	0	5	5	5	5	5	1	5	5	5	5	5	5	78	IV
Suomija	0	5	5	5	3	5	2	0	5	4	1	4	5	0	5	5	5	5	4	5	73	V
Norvegija	0	5	0	5	5	5	4	3	5	4	5	3	0	5	5	0	3	5	0	5	67	VI
Lietuva	5	4	4	5	5	5	5	0	0	2	3	0	2	0	5	0	5	5	5	5	65	VII
Vokietija	4	5	0	5	5	5	5	5	5	2	2	4	5	1	1	0	5	0	0	0	59	VIII–IX
Latvija	4	5	5	3	5	5	0	0	5	4	2	1	5	0	5	0	5	5	0	0	59	VIII–IX
Danija	0	5	0	5	5	5	5	0	0	0	2	5	5	2	5	1	5	5	0	0	55	X
Islandija	4	5	0	5	0	5	3	1	2	0	0	0	5	0	3	1	4	5	1	5	49	XI
Švedija	1	4	0	3	0	5	5	0	0	2	2	0	0	0	5	0	5	0	0	0	32	XII
Iš viso	34	51	34	45	48	60	49	22	42	38	29	35	47	12	52	27	57	50	25	30	787	